

PALEONTOLOGIA

Notícia d'unes troballes paleontològiques al cretaci de la serra de Santa Engràcia, prop de Talarn (Pallars Jussà, Lleida), fetes l'any 1945

Joan Devis Ortega & Roser Vicente Vila ¹

RESUM

Es comenta la troballa de dos fòssils per part del nostre company Joan Vicente i Castells (1921 - 2010), que en una recent revisió dels seus materials hem trobat en el dipòsit del Centre d'Estudis acompanyat d'unes breus notes escrites per ell.

La possible importància dels exemplars ens ha portat a realitzar la següent nota, tot i que la seva determinació presenta alguns dubtes.

Paraules clau: Icnofòssil, insecte, *Mesochrysopa zittel*, serra de Santa Engràcia, Talarn.

ABSTRACT

We are discussing the discovery of two fossils by our colleague Joan Vicente i Castells (1921 - 2010), which we have found in a recent revision of his collection deposited in the Centre d'Estudis along with some short notes written by himself.

The much probable importance of the specimen found take us to carry through this note, although its classification shows some doubts.

Keywords: Ichnofossil, insect, *Mesochrysopa zittel*, Santa Engràcia mountain range, Talarn

¹Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord correu-e: cenbn@cenbn.cat

1. Introducció

En primer lloc tenim el fòssil d'un insecte que hem determinat com una falsa libèl·lula i relacionat amb l'actual grup dels planipennis. En segon lloc observem un icnofòssil, és a dir traces de l'activitat d'un organisme, probablement un si-puncúlid. Creiem que es tracta de marques que representen el seu desplaçament en una interfície de dos tipus de sediments diferents (bioturbació).

El jaciment, datat del cretaci superior, se situa sobre les calcarenites cretàmiques de la vessant inclinada de la serra de Santa Engràcia prop de Tarn (Lleida).

Joan Vicente va realitzar un tall geològic del jaciment (figura 3) on també queda palesa l'època geològica.

2. *Mesochrysopa zitteli*

Sobre una una mostra de 4,5×3,5 cm observem el cos allargat d'un insecte de 17 mm format pel tòrax, on es situarien les emprentes de dues ales, i l'abdomen amb 9 metàmers (figura 1).

Figura 1: *Mesochrysopa zitteli* (Meunier, 1898)

D'acord amb les notes d'en Joan Vicente assignem aquest fòssil a *Mesochrysopa zitteli* (F. Meunier, 1898) a partir de les descripcions de NET et al. (2005).

L'exemplar, amb número de registre 11941, resta dipositat al Centre de Recerca Joan Vicente Castells (Ecometròpoli, Santa Coloma de Gramenet).

Sistemàtica paleontològica

Mesochrysopa zitteli Meunier 1898

Classe *INSECTA*
Ordre *NEUROPTERA*
Superfamília *CHRYSOPOIDEA*
Família *CHRYSOPHIDAE* Schneider 1851
Gènere *Mesochrysopa*
Espècie tipus *Mesochrysopa zitteli* Meunier 1898

3. Icnofòssil

En una mostra de 6×4,5 cm observem un grup de galeries desenvolupades de forma similar a les nervadures d'una fulla, amb un eix que es ramifica dicotòmicament. En altres parts es poden observar diverses traces de galeries similars (figura 2).

Els organismes que generaven aquestes traces capturaven el seu aliment en els fangs de les zones litorals mitjançant una probòscide que introduïen en el sediment i que alhora generava les galeries.

Diversos autors situen aquests icnofòssils dins el gènere *Chondrites* Sternberg (MELÉNDEZ, 1950).

L'exemplar, amb número de registre 11942, resta dipositat al Centre de Recerca Joan Vicente Castells (Ecometròpoli, Santa Coloma de Gramenet).

Figura 2: *Icnofòssil d'un sipuncúlid?*

BIBLIOGRAFIA

GÓMEZ ALBA, J. (1988). Fósiles de España y de Europa. Guía de campo. Ed. Omega. Barcelona.

MELÉNDEZ, BERMUDO (1950): Tratado de paleontología, tomo II. Madrid

NEL ANDRÉ, XAVIER DELCLOS & ARNAUD HUTIN (2005): Ann. Soc. Entomol. Fr. (n.s.), 41 (1): 29-69.

VVAA. Història Natural dels Països Catalans. Volum 10 (Artròpodes II). Ed. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

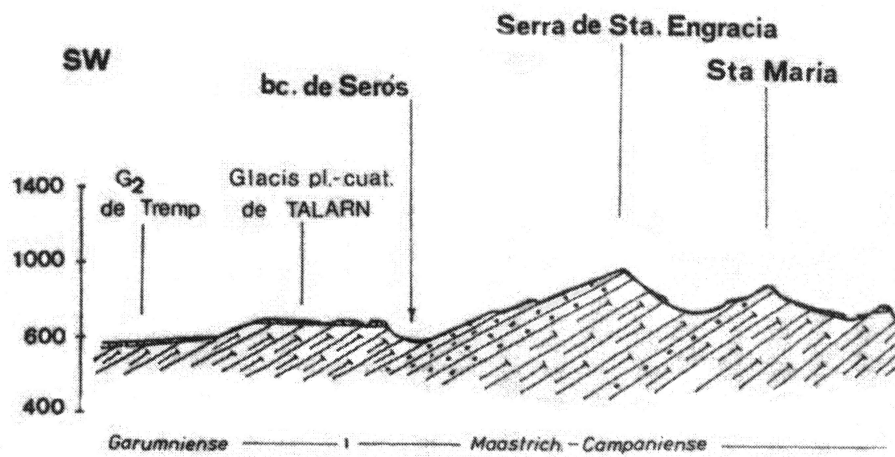
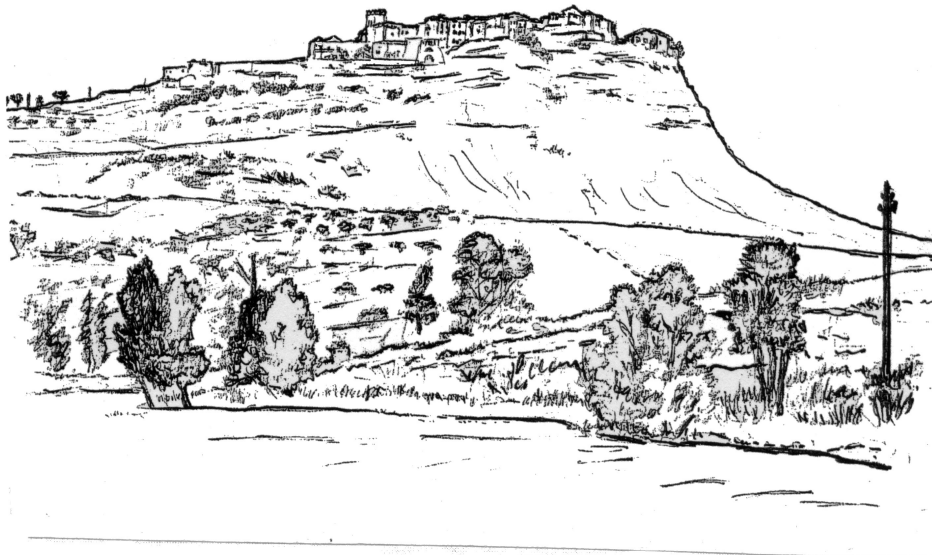

Figura 3: *Esquema del jaciment de la serra de Santa Engràcia. Dibuix: Joan Vicente*